

3 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Tuloslaskelma

Euroa	01.01.-31.12.2017		01.01.-31.12.2016	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	360 022 520,13		333 425 276,08	
Kuntaosuudet	281 908 000,00		293 838 000,00	
Tuet ja avustukset	6 064 640,21		5 505 862,66	
Muut toimintatuotot	<u>9 191 002,55</u>	657 186 162,89	<u>8 962 962,36</u>	641 732 101,10
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-16 736 465,44		-15 709 476,45	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-3 242 518,43		-2 979 672,33	
Muut henkilösivukulut	-800 957,33		-948 842,24	
Palvelujen ostot	-619 327 635,69		-586 172 551,13	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 539 571,06		-1 276 578,14	
Muut toimintakulut	<u>-6 495 453,39</u>	<u>-648 142 601,34</u>	<u>-6 591 250,20</u>	<u>-613 678 370,49</u>
Toimintakate		9 043 561,55		28 053 730,61
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	16 884,44		0,00	
Muut rahoitustuotot	11 471,76		27 721,98	
Korkokulut	-166 635,24		-4 199,45	
Muut rahoituskulut	<u>-49 310,36</u>	<u>-187 589,40</u>	<u>-167 290,02</u>	<u>-143 767,49</u>
Vuosikate		8 855 972,15		27 909 963,12
Poistot	<u>-11 362 903,95</u>	<u>-11 362 903,95</u>	<u>-9 004 271,57</u>	<u>-9 004 271,57</u>
Tilikauden tulos		-2 506 931,80		18 905 691,55
Tilikauden ylijäämä (+) / alijäämä (-)		<u>-2 506 931,80</u>		<u>18 905 691,55</u>

3.2 Rahoituslaskelma

x 1000 €	TP2017	TP2016
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	8 856	27 910
Tulorahoituksen korjauserät		
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-21 232	-17 005
Rahoitusosuudet investointeihin		
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		
Toiminnan ja investointien rahavirta	-12 376	10 905
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		
Lyhytaikaisten lainojen muutos		
Oman pääoman muutokset		-4 638
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	-885	1
Saamisten muutos	1 057	4 951
Korottomien velkojen muutos	7 640	158
Rahoituksen rahavirta	7 812	471
RAHAVAROJEN MUUTOS	-4 565	11 376
Rahavarat 31.12.	86 163	90 728
Rahavarat 1.1.	90 728	79 352

3.3 Tase

VASTAVA x 1 000 €	31.12.2017	31.12.2016
PYSYVÄT VASTAAVAT	69 197	59 328
Aineettomat hyödykkeet	42 420	38 733
Aineettomat oikeudet	36 437	17 281
Tietokoneohjelmistot	807	1 147
Muut pitkävaikutteiset menot	1 287	389
Ennakkomaksut	3 889	19 916
Aineelliset hyödykkeet	23 368	17 209
Kiinteät rakenteet ja laitteet	16 986	2 757
Koneet ja kalusto	4 734	161
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	1 648	14 290
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	3 410	3 386
VAIHTUVAT VASTAAVAT	123 624	128 361
Vaihto-omaisuus	935	50
Saamiset	36 526	37 583
Lyhytaikaiset saamiset	36 526	37 583
Myyntisaamiset	18 812	28 117
Lainasaamiset	2	2
Muut saamiset	12 224	6 836
Siirtosaamiset	5 487	2 628
Rahoitusomaisuusarvopaperit	70 114	76
Muut arvopaperit	70 114	76
Rahat ja pankkisaamiset	16 049	90 652
VASTAAVAA YHTEENSÄ	192 822	187 688

VASTATAVA	31.12.2017	31.12.2016
x 1 000 €		
OMA PÄÄOMA	81 108	83 614
Peruspääoma	9 230	9 230
Muu oma pääoma	3 778	9 759
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	70 606	45 720
Tilikauden yli-/alijäämä	-2 507	18 906
 VIERAS PÄÄOMA	 111 714	 104 074
Lyhytaikainen	111 714	104 074
Saadut ennakot	29 958	28 494
Ostovelat	60 347	53 842
Muut velat	2 694	2 570
Siirtovelat	18 716	19 167
 VASTATAVA YHTENSÄ	 192 822	 187 688

3.4 Kuntaosuudet jakoperusteiden mukaan

A. Kustannukset kunnittain								
Operointikustannukset								
	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	290 253 445,53	107 827 774,33	2 039 473,72	78 093 471,13	8 714 096,71	10 404 899,70	3 918 028,35	501 251 189,47
Yhteensä	290 253 445,53	107 827 774,33	2 039 473,72	78 093 471,13	8 714 096,71	10 404 899,70	3 918 028,35	501 251 189,47
%-jakautuma	57,9 %	21,5 %	0,4 %	15,6 %	1,7 %	2,1 %	0,8 %	100,0 %
Yleiskustannukset								
	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	36 902 565,38	10 854 200,55	209 228,82	7 802 959,74	656 223,80	628 531,35	176 932,15	57 230 641,79
Yhteensä	36 902 565,38	10 854 200,55	209 228,82	7 802 959,74	656 223,80	628 531,35	176 932,15	57 230 641,79
%-jakautuma	64,5 %	19,0 %	0,4 %	13,6 %	1,1 %	1,1 %	0,3 %	100,0 %
Infrastruktuurikustannukset								
	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	66 398 685,81	9 005 414,38	138 867,50	11 647 413,68	627 087,66	404 010,58	182 106,91	88 403 586,52
Yhteensä	66 398 685,81	9 005 414,38	138 867,50	11 647 413,68	627 087,66	404 010,58	182 106,91	88 403 586,52
%-jakautuma	75,1 %	10,2 %	0,2 %	13,2 %	0,7 %	0,5 %	0,2 %	100,0 %
Kustannukset yhteensä								
	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	393 554 696,72	127 687 389,26	2 387 570,04	97 543 844,55	9 997 408,17	11 437 441,63	4 277 067,41	646 885 417,78
Yhteensä	393 554 696,72	127 687 389,26	2 387 570,04	97 543 844,55	9 997 408,17	11 437 441,63	4 277 067,41	646 885 417,78
%-jakautuma	60,8 %	19,7 %	0,4 %	15,1 %	1,5 %	1,8 %	0,7 %	100,0 %
B. Lipputulot kunnittain								
	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	210 269 075,18	72 063 698,74	1 719 127,87	57 821 545,12	7 192 881,64	6 902 091,76	1 772 065,67	357 740 485,98
Yhteensä	210 269 075,18	72 063 698,74	1 719 127,87	57 821 545,12	7 192 881,64	6 902 091,76	1 772 065,67	357 740 485,98
%-jakautuma	58,8 %	20,1 %	0,5 %	16,2 %	2,0 %	1,9 %	0,5 %	100,0 %
C. Kuntaosuudet ennen aikaisempien vuosien ylijäämää, valtionapuja ja muita tukia								
	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	183 285 621,54	55 623 690,52	668 442,17	39 722 299,43	2 804 526,53	4 535 349,87	2 505 001,74	289 144 931,80
Yhteensä	183 285 621,54	55 623 690,52	668 442,17	39 722 299,43	2 804 526,53	4 535 349,87	2 505 001,74	289 144 931,80
%-jakautuma	63,4 %	19,2 %	0,2 %	13,7 %	1,0 %	1,6 %	0,9 %	100,0 %
Kuntaosuudesta tehtävät vähennykset								
	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
	2 436 726,76	1 053 374,94	36 049,44	841 451,63	136 229,84	149 741,19	76 426,20	4 730 000,00
- suurten kaupunkiseut. tuki	2 436 726,76	1 053 374,94	36 049,44	841 451,63	136 229,84	149 741,19	76 426,20	4 730 000,00
Yhteensä	2 436 726,76	1 053 374,94	36 049,44	841 451,63	136 229,84	149 741,19	76 426,20	4 730 000,00
%-jakautuma	51,5 %	22,3 %	0,8 %	17,8 %	2,9 %	3,2 %	1,6 %	100,0 %
D. Kuntaosuudet vähennysten jälkeen								
	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
- Yhteensä	180 848 894,78	54 570 315,58	632 392,73	38 880 847,80	2 668 296,69	4 385 608,68	2 428 575,54	284 414 931,80
Yhteensä	180 848 894,78	54 570 315,58	632 392,73	38 880 847,80	2 668 296,69	4 385 608,68	2 428 575,54	284 414 931,80
%-jakautuma	63,6 %	19,2 %	0,2 %	13,7 %	0,9 %	1,5 %	0,9 %	100,0 %
Subventio% kunnittain								
- Yhteensä	46,0 %	42,7 %	26,5 %	39,9 %	26,7 %	38,3 %	56,8 %	44,0 %

Vertailu kuntaosuudet 2017 TP ja 2017 TA, ennen vähennyksiä

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2017 TP	183 285 621,54	55 623 690,52	668 442,17	39 722 299,43	2 804 526,53	4 535 349,87	2 505 001,74	289 144 931,80
2017 tarkennettu TA	183 997 000,00	54 663 000,00	518 000,00	34 505 000,00	3 787 000,00	6 688 000,00	2 450 000,00	286 608 000,00
Erotus, 2017 TP - 2017 TA	-711 378,46	960 690,52	150 442,17	5 217 299,43	-982 473,47	-2 152 650,13	55 001,74	2 536 931,80

Kuntaosuudesta tehtävät vähennykset 2017 TP ja 2017 TA

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2017 TP	2 436 726,76	1 053 374,94	36 049,44	841 451,63	136 229,84	149 741,19	76 426,20	4 730 000,00
2017 tarkennettu TA	2 429 000,00	1 043 000,00	37 000,00	830 000,00	137 000,00	149 000,00	75 000,00	4 700 000,00

Kuntaosuudet vähennysten jälkeen

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2017 TP	180 848 894,78	54 570 315,58	632 392,73	38 880 847,80	2 668 296,69	4 385 608,68	2 428 575,54	284 414 931,80
2017 tarkennettu TA	181 568 000,00	53 620 000,00	481 000,00	33 675 000,00	3 650 000,00	6 539 000,00	2 375 000,00	281 908 000,00
Erotus, 2017 TP - 2017 TA	-719 105,22	950 315,58	151 392,73	5 205 847,80	-981 703,31	-2 153 391,32	53 575,54	2 506 931,80

Kuntaosuus ilman ed. vuosien yli-/alijäämää

	Helsinki	Espoo	Kauniainen	Vantaa	Kerava	Kirkkonummi	Sipoo	Yhteensä
2017 TP	180 848 894,78	54 570 315,58	632 392,73	38 880 847,80	2 668 296,69	4 385 608,68	2 428 575,54	284 414 931,80
Subventio% kunnittain	46,0 %	42,7 %	26,5 %	39,9 %	26,7 %	38,3 %	56,8 %	44,0 %

4 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Omaisuus on merkitty taseen pysyviin vastaaviin hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointeihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Vaihto-omaisuutena on kirjattu verkkokaupan tavaravaraston ja uusien matkakorttien varaston arvot tilinpäätöksessä.

Rahoitusomaisuuden arvostamisessa saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä todennäköisempään todelliseen arvoon. Rahoitusarvopaperit on merkitty hankintamenoon.

Poistonalaisten hyödykkeiden määrittämiseen on käytetty HSL:n hallituksen 15.6.2010 hyväksymää poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu tasapoistomenetelmää käyttäen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden hankintamenoista arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan. Hyväksytyyn poistosuunnitelman mukaan pienet pysyvien vastaavien hankinnat, joiden hankintameno on alle 10 000 euroa, on kirjattu vuosikuluksi.

HSL:n Lippu- ja informaatiojärjestelmä –hanketta (LIJ) on käsitelty kirjanpidossa vaiheittain. Hanke alkoi vuonna 2006. Poistolaskentaan vaikuttaneet vaiheet:

- Vaihe 1: Matkakorttien vaihto vuosina 2009-2010.
- Vaihe 2: Valmisteluvaihe: kilpailutus/neuvottelumenettely, joka päättyi v. 2012.
- Vaihe 3: Määrittelyvaihe, joka päättyi kesällä v. 2013, jonka jälkeen on aloitettu poistot hankkeen työn osuudesta.

Edellä mainittujen vaiheiden aktivointi käyttöomaisuuteen on tehty ja poistojen tekeminen aloitettu, kun vaihe on päättynyt.

HSL:n hallitus käsittelee LIJ-hankkeen poistojen vaiheistusta 24.10.2017 ja päätti seuraavista jatkovaiheista poistojen aloituksessa:

- Vaihe 4: Jatkuvien palveluiden alkaminen 1.6.2017. Arviolta 30 % hankkeen ohjelmisto- ja laitehankinnoista on tuotannon omaisessa käytössä jatkuvien palveluiden alkaessa. Keskeneräisiin hankintoihin ja ennakkomaksuihin kirjatuista hankinnoista 30 % aktivoidaan 1.6.2017 käyttöomaisuuteen ja poistojen laskeminen aloitetaan.
- Vaihe 5: R-kioskin käyttöönotto. HSL:n näkemyksen mukaan R-kioskin käyttöönoton hyväksymisen jälkeen järjestelmistä 90 % on tuotantokäytössä. R-kioskin käyttöönoton hyväksyminen ei vielä vaikuta sopimuksessa mainittuun projektin hyväksyntään. Kun hankkeen johtoryhmä hyväksyy R-kioskin käyttöönoton, 90 % jäljellä olevista keskeneräisiin hankintoihin ja ennakkomaksuihin kirjatuista hankinnoista aktivoidaan taseesta käyttöomaisuuteen ja poistojen laskenta aloitetaan.
- Vaihe 6: Hankkeen lopullinen hyväksyntä. Hankkeen johtoryhmän hyväksyessä hankkeen lopullisesti, aktivoidaan taseesta käyttöomaisuuteen loput hankkeen

keskeneräisistä hankinnoista ja ennakkomaksuista ja poistojen laskenta aloitetaan täysimääräisesti.

Tilinpäätöksessä 2017: LIJ-järjestelmän ohjelmistojen ja laitehankintojen osalta poistot aloitettiin vaiheittain vuoden 2017 aikana siten, että joulukuuhun mennessä 90 % kertyneistä investointimenoista aktivoitiin käyttöomaisuuteen eli vaihe 5 toteutui.

Poistomenetelmä LIJ-hankkeen osalta on HSL:n hyväksytyn poistosuunnitelman mukaisesti tasa-poisto. Poistoajat ovat HSL:n hyväksytyn poistosuunnitelman mukaisesti 5 vuotta ohjelmistoille ja kehittämistyölle sekä 8 vuotta laitteille. Jäsenkunnille kohdistetuissa kuntaosuuksissa HSL:n poistot sisältyvät HSL:n yleiskustannuksiin.

Tilikauden päättyessä HSL:n taseessa ei ole pitkäaikaista velkaa.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

HSL:n toiminnassa ei ole tapahtunut olennaisia muutoksia vuosien 2016 ja 2017 välillä.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot

4.2.1 Joukkoliikenteen lipputulot ja operointikustannukset

	TP 2016	TA 2017	TP 2017	Muutos TA2017/TP2017 Eur	%
LIPPUTULOT VYÖHYKKEITTÄIN					
Sisäisen liikenteen lipputulot					
- Espoo	16 056 135	16 775 000	16 989 464	214 464	1,3 %
- Helsinki	157 358 123	163 965 000	168 268 843	4 303 843	2,6 %
- Kerava ja Sipoo	782 822	802 000	847 512	45 512	5,7 %
- Kirkkonummi	721 852	755 000	774 250	19 250	2,5 %
- Vantaa	11 257 704	11 556 000	12 404 275	848 275	7,3 %
Sisäinen liikenne yhteensä	186 176 636	193 853 000	199 284 344	5 431 344	2,8 %
Seutuliikenteen lipputulot	127 284 368	131 361 000	138 807 083	7 446 083	5,7 %
Lähiseutuliikenteen lipputulot					
- LS2-vyöhyke	3 179 278	2 564 000	3 831 541	1 267 541	49,4 %
- LS3-vyöhyke	14 806 233	15 852 000	15 817 518	-34 482	-0,2 %
Lähiseutuliikenne yhteensä	17 985 511	18 416 000	19 649 059	1 233 059	6,7 %
LIPPUTULOT YHTEENSÄ	331 446 515	343 630 000	357 740 486	14 110 486	4,1 %

OPEROINTIKUSTANNUKSET (sis. bonukset ja sanktiot)

Bussiliikenne					
- seutulinjat PKS ¹⁾	116 364 735	97 774 000	119 024 685	21 250 685	21,7 %
- seutulinjat Kerava	3 451 667	3 693 000	3 506 010	-186 990	-5,1 %
- U-linjat PKS	702 294	693 000	667 242	-25 758	-3,7 %
- U-/seutulinjat Kirkkonummi	7 427 204	7 158 000	7 593 627	435 627	6,1 %
- U-/seutulinjat Sipoo	4 699 345	4 611 000	5 020 134	409 134	8,9 %
- Espoo ja Kauniainen ¹⁾	34 394 028	50 745 000	36 466 787	-14 278 213	-28,1 %
- Helsinki ¹⁾	115 120 508	121 957 000	119 026 715	-2 930 285	-2,4 %
- Kerava ²⁾	672 851	734 000	762 330	28 330	3,9 %
- Vantaa	25 819 503	26 473 000	26 047 229	-425 771	-1,6 %
- Ympäristöbonus ⁶⁾		1 263 000		-1 263 000	-100,0 %
Bussiliikenne yhteensä	308 652 135	315 101 000	318 114 758	3 013 758	1,0 %
Junaliikenne					
- lähijunaliikenne ⁴⁾	86 214 798	91 227 000	91 882 054	655 054	0,7 %
Junaliikenne yhteensä	86 214 798	91 227 000	91 882 054	655 054	0,7 %
Raitioliikenne					
- Helsinki	50 832 830	53 629 000	51 822 203	-1 806 797	-3,4 %
Raitioliikenne yhteensä	50 832 830	53 629 000	51 822 203	-1 806 797	-3,4 %
Metroliikenne					
- Ennen Länsimetron avaamista	27 650 158	16 646 000	30 891 907	14 245 907	85,6 %
- Länsimetron avaamisen jälkeen		22 933 000	5 006 653	-17 926 347	-78,2 %
Metroliikenne yhteensä	27 650 158	39 579 000	35 898 560	-3 680 440	-9,3 %
Lauttaliikenne					
- Helsinki ⁵⁾	3 454 776	4 028 000	3 533 615	-494 385	-12,3 %
Lauttaliikenne yhteensä	3 454 776	4 028 000	3 533 615	-494 385	-12,3 %
OPEROINTIKUSTANNUKSET YHTEENSÄ	476 804 698	503 564 000	501 251 189	-2 312 811	-0,5 %

Operointikustannusten erot tuloslaskelmaan (TP2017) kirjattiin operointikustannuksiin:

¹⁾ Helsingin ja Espoon bussiliikenteeseen on lisätty sähköbussien nettokustannukset yhteensä n. 0,3 M€ ja PKS Seutubussiliikenteeseen kuljettajien lisäkoulutuksesta maksettua korvausta 0,1 M€

²⁾ Keravan bussiliikenteestä on vähennetty Inex Partners Oy:ltä laskutettu linjojen 738 tavoitetason alittumisesta 71 800 €.

⁴⁾ Junaliikenteen korvaukset sisältävät Pasilan aseman vuokria 0,7 M€. Korvauksista on vähennetty tuloihin kirjatut VR:n hyvitykset sekä Siuntion, Karjaan ja Liikenneministeriön maksamat korvaukset junaliikenteestä, yht. 0,5 M€

⁵⁾ Lauttaliikenteen kustannuksiin on laskettu lisäksi HKL/Suomenlinnan lauttaliikenteen laskuttama yleiskustannuskorvaus 56 270 €

⁶⁾ Maksetut ympäristöbonukset yhteensä 1,2 milj. euroa v. 2017 sisältyvät bussiliikenteen korvauksiin.

4.2.2 Tuloksen muodostuminen osastoittain

1 000 €	HSL YHTEENSÄ		Johto		Liikennejärjestelmä ja tutkimukset - osasto		Joukkoliikenne - osasto		Asiakkuus ja myynti - osasto		Teknologiaratkaisut - osasto		Hallinto- ja strategiapalvelut - osasto		Yhteiset menot ja tulot ¹⁾	
	€	osuus HSL-yht.	€	osuus HSL-yht.	€	%-osuus HSL-yht.	€	osuus HSL-yht.	€	osuus HSL-yht.	€	%-osuus HSL-yht.	€	%-osuus HSL-yht.	€	%-osuus HSL-yht.
Toimintatuotot	657 186	18	0,0 %	616	0,1 %	1 150	0,2 %	7 447	1,1 %	2 030	0,3 %	10	0,0 %	645 915	98,3 %	
Myyntituotot	360 023		0,0 %		0,0 %		0,0 %	1 739	0,5 %	41	0,0 %		0,0 %	358 242	99,5 %	
Kuntaosuudet	281 908		0,0 %		0,0 %		0,0 %		0,0 %		0,0 %		0,0 %	281 908	100,0 %	
Tuet ja avustukset	6 065	1	0,0 %	616	10,2 %	121	2,0 %	82	1,3 %	12	0,2 %	8	0,1 %	5 225	86,2 %	
Vuokratuotot	2 469		0,0 %		0,0 %	979	39,6 %	1	0,0 %	1 386	56,1 %		0,0 %	103	4,2 %	
Muut toimintatuotot	6 722	16	0,2 %		0,0 %	50	0,7 %	5 626	83,7 %	591	8,8 %	1	0,0 %	437	6,5 %	
Toimintakulut	-648 142	-847	0,1 %	-3 267	0,5 %	-7 014	1,1 %	-25 558	3,9 %	-16 345	2,5 %	-4 285	0,7 %	-590 827	91,2 %	
Henkilöstökulut																
Palkat ja palkkiot	-16 736	-446	2,7 %	-1 545	9,2 %	-2 993	17,9 %	-7 775	46,5 %	-2 420	14,5 %	-1 558	9,3 %		0,0 %	
Henkilösivukulut																
Eläkekulut	-3 243	-52	1,6 %	-304	9,4 %	-588	18,1 %	-1 537	47,4 %	-459	14,2 %	-303	9,3 %		0,0 %	
Muut henkilösivukulut	-801	-8	1,0 %	-76	9,4 %	-143	17,8 %	-383	47,8 %	-117	14,6 %	-74	9,3 %		0,0 %	
Palvelujen ostot	-619 328	-231	0,0 %	-1 318	0,2 %	-2 268	0,4 %	-13 048	2,1 %	-12 218	2,0 %	-1 050	0,2 %	-589 195	95,1 %	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 540	-28	1,8 %	-7	0,5 %	-15	1,0 %	-463	30,1 %	-837	54,3 %	-189	12,3 %		0,0 %	
Vuokratulot	-4 059	-13	0,3 %	-12	0,3 %	-1 003	24,7 %	-703	17,3 %	-287	7,1 %	-528	13,0 %	-1 512	37,3 %	
Muut toimintakulut	-2 436	-68	2,8 %	-5	0,2 %	-4	0,2 %	-1 650	67,7 %	-6	0,2 %	-583	23,9 %	-120	4,9 %	
Toimintakate	9 044	-829		-2 651		-5 864		-18 111		-14 314		-4 275		55 088		
Rahoitustuotot	28		0,0 %		0,0 %		0,2 %		0,0 %		0,0 %	28	99,8 %		0,0 %	
Rahoituskulut	-216		0,0 %		0,1 %		0,2 %		0,1 %	-3	1,2 %	-213	98,4 %		0,0 %	
Vuosikate	8 856	-829		-2 651		-5 864		-18 111		-14 317		-4 459		55 088		
Poistot	-11 363		0,0 %	-30	0,3 %	-27	0,2 %	-406	3,6 %	-10 687	94,1 %	-210	1,8 %	-2	0,0 %	
Tilikauden tulos	-2 507	-829		-2 682		-5 892		-18 517		-25 004		-4 669		55 086		
Tilikauden yli- (+)/alijäämä (-)	-2 507	-829		-2 682		-5 892		-18 517		-25 004		-4 669		55 086		

¹⁾ HSL:n yhteisiin tuloihin ja menoihin kirjataan joukkoliikenteen lipputuotot, kuntaosuudet, valtion maksama suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki, liikenteen operointikustannukset sekä kuntien infrakustannukset.

4.2.3 Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta

Pysyvien vastaavien ryhmä Poisto aika

Poistosuunnitelman mukaiset poistoajat hyödykeryhmittäin

Aineettomat hyödykkeet	
Aineettomat oikeudet	5 vuotta
Atk-ohjelmistot ja oikeudet	3 vuotta
Laajat atk-järjestelmät (ml. matkakorttijärjestelmä)	5 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	5 vuotta
Aineelliset hyödykkeet	
Rakennukset ja rakennelmat	15-30 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet	5-10 vuotta
Koneet ja kalusto	3-10 vuotta

Poikkeus: HKL/YTV siirtynyt omaisuus

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen ja poistonalaisten investointien vastaavuudesta

Vuosina 2017-2020	1 000 €
Keskimääräiset suunnitelman mukaiset poistot	18 671
Keskimääräinen poistonalaisten investointien omahankintameno	17 013
Ero, euroa	1 659
Ero, %	9,7 %

Investointi- ja poistotason poikkeama johtuu siitä, että tarkastelujaksoon ajoittuu poikkeuksellisen suuri poistonalainen investointihanke. Lippu- ja informaatiojärjestelmä (LIJ-hanke) valmistui pääosin vuoden 2017 loppuun mennessä, jolloin poistot alkoivat hankkeen osalta 90 %:sesti.

4.3 Taseen liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Käyttöomaisuuden tase-erittely 31.12.2017

	1001 Laajat atk-järjestelmät	1005 Atk-ohjelmistot ja oikeudet	1010 Muut pitkävaikuttiset menot	1141 Matkakorttijärjestelmän kiinteät laitteet	1142 Liikenneinformaatiolaitteet	1143 Liikenteen ohjauslaitteet	1160 Henkilö- ja pakettiaulot	1165 Atk-laitteet	1170 Muut laitteet ja kalusteet	YHTEENSÄ
Hankinnat										
Alkusaldo	42 379 791,84	6 230 656,65	1 502 215,51	10 036 255,89	4 722 247,23	91 935,00	83 606,99	856 912,47	974 723,13	66 878 344,71
Tilinpäätöksen hankinnat	27 555 907,79	294 348,80	1 087 991,70	15 748 033,68	415 792,90	0,00	0,00	4 762 757,02	33 207,17	49 898 039,06
Tilinpäätöksen luovutukset	0,00	0,00	0,00	0,00	-19 576,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-19 576,00
Varaston sulkeminen	69 935 699,63	6 525 005,45	2 590 207,21	25 784 289,57	5 118 464,13	91 935,00	83 606,99	5 619 669,49	1 007 930,30	116 756 807,77
Poistot										
Alkusaldo	-25 099 020,43	-5 083 843,77	-1 113 266,68	-8 679 074,55	-3 322 454,95	-91 935,00	-51 557,65	-840 312,96	-861 965,68	-45 143 431,67
Vuoden lopun bonuspoisto	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilinpäätöksen poistot	-8 399 284,62	-634 421,08	-180 282,92	-1 368 296,16	-552 736,09	0,00	-16 721,40	-162 332,40	-44 698,64	-11 368 773,31
Tilinpäätöksen peruutukset	0,00	0,00	0,00	0,00	5 869,36	0,00	0,00	0,00	0,00	5 869,36
Varaston sulkeminen	-33 498 305,05	-5 718 264,85	-1 303 549,60	-10 047 370,71	-3 869 321,68	-91 935,00	-68 279,05	-1 002 645,36	-906 664,32	-56 506 335,62
Kirjattu arvo										
Varaston sulkeminen	36 437 394,58	806 740,60	1 286 657,61	15 736 918,86	1 249 142,45	0,00	15 327,94	4 617 024,13	101 265,98	60 250 472,15
Alkusaldo	17 280 771,41	1 146 812,88	388 948,83	1 357 181,34	1 399 792,28	0,00	32 049,34	16 599,51	112 757,45	21 734 913,04

Käyttöomaisuusosakkeet ja osuudet

	Kotipaikka	Omistusosuus	Osakkeiden lkm	Kirjanpitoarvo 31.12.2017, eur
Osakkuusyhteisöt				
Kiinteistö Oy Asemapäällikönkatu 5 ¹⁾	Helsinki	34,87 %	4309,5	3 385 122,94
Muut osakkeet ja osuudet				
Helsingin Konsernihankinta Oy	Helsinki		1	1 000,00
TVV lippu- ja maksujärjestelmä Oy	Tampere	10,82 %	298 973	23 917,84

¹⁾ Yhteisomistus 50/50 % Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) kanssa. Taulukossa esitetty HSL:n osuus.

Pitkä- ja lyhytaikaisten saamisten muutos

Lyhytaikaiset saamiset	31.12.2017 euroa	31.12.2016 euroa	Muutos euroa
Lyhytaikaiset saamiset	36 526 013,24	37 582 810,65	-1 056 797,41
Myyntisaamiset	18 812 479,55	28 116 881,50	-9 304 401,95
Lainasaamiset	2 350,00	1 820,23	529,77
Muut saamiset	12 224 183,56	6 836 408,56	5 387 775,00
Siirtosaamiset	5 487 000,13	2 627 700,36	2 859 299,77
Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	5 487 000,13	2 627 700,36	2 859 299,77
Siirtosaamiset kunnilta ja kuntayhtymiltä	338 459,85	0,00	338 459,85
Siirtosaamiset liikenneitsijöiltä ja VR:ltä	1 996 000,00	0,00	1 996 000,00
Siirtosaamiset valtiolta	2 858 900,00	2 360 000,00	498 900,00
Siirtosaamiset muilta	293 640,28	267 700,36	25 939,92

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Oma pääoma

Oman pääoman muutokset	31.12.2017 euroa	31.12.2016 euroa	Muutos euroa
Peruspääoma	9 230 475,00	9 230 475,00	0,00
Muu oma pääoma	3 778 075,16	9 758 669,01	-5 980 593,85
Edellisten tilikausien ali-/ylijäämä	70 605 932,80	45 719 647,40	24 886 285,40
Tilikauden ali-/ylijäämä	-2 506 931,80	18 905 691,55	-21 412 623,35
Oma pääoma yhteensä	81 107 551,16	83 614 482,96	-2 506 931,80

PERUSPÄÄOMA

Peruspääoma kunnittain 31.12.2017	Osuus-%	Eur
- Espoo	21,8 %	2 009 466,70
- Helsinki	52,0 %	4 797 701,46
- Kauniainen	0,8 %	70 869,62
- Kerava	3,0 %	278 255,99
- Kirkkonummi	3,3 %	300 264,48
- Vantaa	17,6 %	1 625 436,75
- Sipoo	1,6 %	148 480,00
Yhteensä	100,0 %	<u>9 230 475,00</u>

MUU OMA PÄÄOMA

Muu oma pääoma kunnittain 31.12.2017 (YTV:stä siirtyneet jäljellä olevat ylijäämät ¹⁾)	Eur
- Kauniainen	201 518,06
- Vantaa	3 576 557,10
Yhteensä	<u>3 778 075,16</u>

EDELLISTEN TILIKAUSIEN YLI- (+) / ALIJÄÄMÄT (-)

Edellisten tilikausien yli- (+) / alijäämä (-) kunnittain 31.12.2017	Eur
- Espoo ¹⁾	2 893 167,91
- Helsinki	38 999 986,44
- Kauniainen	386 460,80
- Kerava	2 243 156,18
- Kirkkonummi	3 703 231,50
- Sipoo	1 331 143,34
- Vantaa	21 048 786,63
Yhteensä	<u>70 605 932,80</u>

¹⁾ Espoon osuus YTV:stä siirtyneistä ylijäämistä 5,980 milj. euroa on siirretty ed. tilikausien yli-/alijäämättilille Espoon osuuteen, koska Espoon YTV:stä siirtynyt ylijäämä on tilikauden 2017 aikana käytetty.

TILIKAUDEN YLI- (+) / ALIJÄÄMÄT (-)

Tilikauden yli- (+) / alijäämä (-) vuodelta 2017 kunnittain	Eur
- Espoo	-950 315,58
- Helsinki	719 105,22
- Kauniainen	-151 392,73
- Kerava	981 703,31
- Kirkkonummi	2 153 391,32
- Sipoo	-53 575,54
- Vantaa	-5 205 847,80
Yhteensä	<u>-2 506 931,80</u>

KUMULATIIVINEN YLI- (+) / ALIJÄÄMÄ (-) KUNNITTAIN YHTEENSÄ 31.12.2017

Kumulatiivinen yli-/alijäämä sisältää Muun oman pääoman (YTV:ltä siirtyneet jäljellä olevat ylijäämät), edellisten tilikausien yli- /alijäämät sekä tilikauden yli- /alijäämät

	Eur
- Espoo	1 942 852,33
- Helsinki	39 719 091,67
- Kauniainen	436 586,13
- Kerava	3 224 859,49
- Kirkkonummi	5 856 622,82
- Sipoo	1 277 567,80
- Vantaa	19 419 495,93
Yhteensä	<u>71 877 076,17</u>

Lyhytaikaiset velat

Lyhytaikaiset velat	31.12.2017 euroa	31.12.2016 euroa	Muutos euroa
Lyhytaikaiset velat yhteensä	111 714 203,31	104 073 860,69	7 640 342,62
Saadut ennakot	29 957 858,88	28 494 376,61	1 463 482,27
Matkakortin arvon lataukset	24 403 403,66	22 907 950,49	1 495 453,17
Matkakortin myyntivaltuuden lataukset	0,00	0,00	0,00
Työmatkasetelit	5 461 266,02	5 521 760,72	-60 494,70
Työmatkapassi	0,00	-17 146,82	17 146,82
Lahjakortit	33 763,67	27 490,77	6 272,90
Kutsuplus-matkakukkaro	54 425,53	54 626,45	-200,92
Saadut vakuudet/pantit	5 000,00	0,00	5 000,00
Smartum	0,00	-305,00	305,00
Ostovelat	60 346 714,02	53 841 600,65	6 505 113,37
Muut velat	2 693 608,12	2 570 410,08	123 198,04
Siirtovelat	18 716 022,29	19 167 473,35	-451 451,06
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	18 716 022,29	19 167 473,35	-451 451,06
Lipputulujen jaksotukset	14 303 203,57	15 065 731,34	-762 527,77
Lomapalkkajaksotukset	3 668 919,80	3 487 070,61	181 849,19
Tulospalkkiovaraus	703 134,00	540 188,00	162 946,00
Muut siirtovelat kunnille ja kuntayhtymille	0,00	0,00	0,00

Muut siirtovelat liikennöitsijöille	0,00	0,00	0,00
Muut siirtovelat muille	40 764,92	74 483,40	-33 718,48

4.4 Vastuut ja vakuudet

Euroa	31.12.2017
Kaluston leasing-vastuut	
Leasing-maksut 2017 -->	1 918 025,33
Leasing-maksut 2018 -->	1 597 024,13
Leasing-maksut 2019->	744 632,21
Yrityskortit	
Yrityskortit 2018 -->	200 000,00
Vastuut yhteensä	4 459 681,67

Tarkempi erittely leasing-vastuista sekä luettelo HSL:n hallussa olevista vakuuksista on tilinpäätösasiakirjojen erillisenä liitteenä. Esitetyt summat sisältävät arvonlisäveron.

Muut taseen ulkopuoliset vastuut

Muita taseen ulkopuolisia vastuita ei ollut.

4.5 Henkilöstöä, luottamushenkilömaksuja ja tilintarkastajan palkkiota koskevat liitetiedot

Henkilöstö 31.12.	Yhteensä		
	31.12.2017	31.12.2016	Muutos
Johto	1	3	-2
Liikennejärjestelmä ja tutkimukset -osasto	42	16	26
Joukkoliikenne -osasto	57	51	6
Liikennepalvelut -osasto	0	34	-34
Asiakkuus ja myynti -osasto	208	205	3
Viestintä -yksikkö	0	23	-23
Teknologiaratkaisut -osasto	49	0	49
Hallinto ja strategiapalvelut -osasto	34	41	-7
HSL YHTEENSÄ	391	373	18

Työsuhteiden luonne	2017	2016
Vakinainen	351	329
Määräaikainen (ei sijainen) yht.	40	44
Kaikki yhteensä	391	373

Henkilöstökulut TP2017	Eur
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	20 779 941
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin hyödykkeisiin	298 575
Henkilöstökulut yhteensä	21 078 516
Henkilöstökulut keskimäärin/hlö	53 909

Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetut luottamushenkilömaksut

	2017	2016
Kokoomus	12 845,43	15 256,36
SDP	8 924,63	9 673,00
Vasemmistoliitto	2 265,01	1 787,50
Vihreät	11 164,58	8 822,00
Perussuomalaiset	1 276,00	1 653,00
RKP	2 394,50	2 495,00
Yhteensä	38 870,15	39 686,86

Tilintarkastajan palkkiot 31.12.

Tilintarkastuspalvelut ostettiin vuonna 2016 ja 2017 KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:ltä.

	2017	2016
KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:lta ostetut palvelut:		
Tilintarkastuspalkkiot	12 363,50	10 305,00
Asiantuntijapalvelut	2 000,00	
KPMG Oy Ab:lta ostetut palvelut:		
Lakimiespalvelut	122 242,25	156 146,02
Asiantuntijapalvelut	1 892,00	28 320,00
Koulutuspalvelut		176,00
BDO Auditor Oy:lta ostetut palvelut		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	12 033,00	19 940,40
BDO Oy:tä ostetut palvelut		

Sisäinen tarkastus	30 231,57	78 118,89
PwC Julkistarkastus Oy		
Sisäinen tarkastus	3 887,00	
Yhteensä	180 762,32	293 006,31

4.6 Toiminnan tunnusluvut

Matkustajamäärät

milj. nousua	2017	2016	Muutos %	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Raitiovaunu	60,2	56,6	6,3 %	55,2	55,5	56,6	57,2	53,7	54,5
Metro	67,5	64,1	5,4 %	62,9	62,1	63,4	62,2	61,5	57,1
Bussi	180,1	181,3	-0,7 %	182,0	182,0	179,3	176,7	172,5	166,6
Lähijunat	64,8	63,1	2,7 %	56,5	51,9	45,9	43,0	42,5	43,0
SL lautta	2,1	2,2	-3,0 %	1,9	1,8	1,8	1,6	1,7	1,6
Kutsuplus				0,1	0,1	0,01			
Yhteensä	374,7	367,2	2,0 %	358,6	353,3	347,0	340,7	331,8	322,8

Matkustajamäärissä tehtiin kaikkien aikojen ennätys ja vuonna 2017 rekisteröitiin yhteensä 374,7 milj. nousua, 2,0 % enemmän kuin edellisellä vuotena.

Raitioliikenteen matkustajamäärät kasvoivat 6,3 % edellisestä vuodesta. Syynä raitioliikenteen kasvulle oli linjastouudistus elokuussa 2017.

- Linjalla 1 muuttuivat sekä reitti että liikennöintiäika, kasvu 60 %.
- Linjan 7 reitti muuttui syysliikenteen alussa Länsiterminaalille, kasvu 12 %.

Mannerheimintiellä oli myös katutöitä, joiden vuoksi bussiliikenne on hidastunut ja tämän seurauksena osa asiakkaista on saattanut siirtyä raitiovaunun käyttäjiksi.

Metron matkustajamäärät kasvoivat 5,4 %, syynä länsimetron avaaminen. Uusien metroasemien nousijamäärä oli 2017 lopulla keskimääräisenä arkipäivänä 38 000.

Bussien matkustajamäärät laskivat 0,7 % edellisestä vuodesta. Laskuun vaikutti Koillis-Helsingin bussilinjaston muutos, länsimetron aloitus marraskuussa 2017 ja useita katutöitä kesällä ja syksyllä.

Lähijunaliikenteen suosio kasvoi edelleen, 2,7 % edellisestä vuodesta.

Suomenlinnan lautan matkustajamäärät laskivat 3 %. Laskuun vaikutti kylmä ja sateinen kesä 2017 sekä se, että vuonna 2016 Suomenlinnalla järjestettiin muutama Pokémon GO tapahtuma.

Liikenteen luotettavuus

Luotettavuuden tunnuslukuna käytetään ajettujen lähtöjen %-osuutta suunnitelluista lähdoista

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Bussi	99,84 %	99,83 %	99,89 %	99,89 %	99,87 %	99,87 %	99,80 %	99,83 %
Metro	99,69 %	99,78 %	99,93 %	99,89 %	99,94 %	99,90 %	99,94 %	99,93 %
Raitiovaunu	99,32 %	99,45 %	99,43 %	99,50 %	99,41 %	98,42 %	98,75 %	98,57 %
Juna	99,56 %	99,37 %	99,05 %	99,37 %	99,84 %	97,36 %	97,53 %	95,05 %

Liikenteen luotettavuus keskimäärin matkustajamäärillä painotettuna oli 99,66 % vuonna 2017. Liikenteen luotettavuudessa ei saavutettu tavoitetasoja. Bussiliikenteen luotettavuutta huononsi Helsingin keskustan useat työmaat sekä länsimetron korvaavan liikenteen ajaminen normaalia huonommalla kalustolla. Metroliikennettä häiritsi länsimetron käyttöönottoon liittyneet liikennehäiriöt ja loppuvuoden kuljettajapula. Helsingin keskustan työmaista johtuvat liikennepuhkeet haittasivat myös raitioaliikennettä. Junaliikenteen luotettavuutta haittasi erityisesti ratainfrastruktura johtuvat viat. Myös henkilöstöpula vaikutti luotettavuuteen loppuvuodesta.

Asiakastyytyväisyys

Tulokset perustuvat HSL:n tutkimukseen vuodesta 2011 alkaen. Vuoden 2010 tutkimus ei ole yhteneväinen ja vertailukelpoinen vuodesta 2011 eteenpäin tehtyyn tutkimukseen, minkä vuoksi 2010 tuloksia ei esitetä aikasarjassa. Raportoidut luvut sisältävät kullekin liikennemuodolle päätutkimuskauden tulokset eli bussi-, raitiovaunu-, metro- ja lähijunaliikenteelle tulokset kevään- ja syksyn tutkimuskausilta ja lauttaliikenteelle tulokset kesän tutkimuskaudelta. Yhteensä-sarake koostuu näistä luvuista. Tulokset on painotettu matkustajamäärillä.

Yleisarvosana

Yleisarvosanan perusteella mitattu matkustajien tyytyväisyys on pysynyt hyvällä tasolla kaikissa liikennemuodoissa. Vuoden 2017 tutkimus on tehty ennen länsimetron liikennöinnin aloitusta. Raitiovaunu- ja lähijunaliikenteessä vuoden 2017 kevään tulokset ovat hieman syksyn tuloksia paremmat, mikä tasapainottaa liikennemuotojen koko vuoden tuloksia. Raitiovaunuliikenteessä tehtiin linjastouudistus syysliikenteen alussa. Lähijunissa taas loppui konduktöörilipunmyynti kesällä 2017.

Taulukko 1. Yleisarvosanan perusteella tyytyväisten matkustajien %-osuus liikennemuodoittain ja yhteensä HSL-liikenteessä ("Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle")

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Raitioaliikenne	90	89	92	89	89	86	88
Bussiliikenne	87	87	88	87	87	84	84
Metroliikenne	91	92	92	93	90	90	91
Lähijunaliikenne	86	87	86	86	86	82	72
Lauttaliikenne	92	92	90	91	88	90	89
Yhteensä	88	88	89	88	87	85	84

Espoon bussiliikenteessä toivottiin syksyllä länsimetron korvaavan bussilinjaston säilyttämistä länsimetron rinnalla. Kirkkonummen, Sipoon ja Keravan liikennöintialueiden osalta tuloksissa on saattaisvaihtelua, koska liikennöintialueiden tutkimusmäärä on pieni.

Taulukko 2. Matkustajien bussiliikenteelle antama yleisarvosana liikennöntialueittain ("Yleisarvosana HSL-alueen joukkoliikenteelle")

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Espoo	4,06	4,02	4,05	4,02	4,01	3,97	3,95
Helsinki	4,08	4,07	4,13	4,11	4,07	3,99	4,00
Vantaa	4,00	3,96	3,98	4,00	4,01	3,94	3,93
Kerava	3,92	4,03	4,10	3,97	4,00	4,01	4,04
Kirkkonummi	3,93	3,94	3,97	3,75	-	-	-
Sipoo	3,90	4,02	3,96	3,89	-	-	-
Seutu	4,07	4,05	4,08	4,05	4,05	4,00	4,00
Yhteensä	4,07	4,05	4,09	4,07	4,06	3,99	3,99

Kokonaisarvosana liikennöitsijöittäin

Matkustaja antaa kokonaisarvosanan liikennöitsijän tuottamalle palvelulle linjalla. Vuonna 2017 parhaan arvion sai Bus Travel Åbergin Linja Oy ja heikoimman Transdev Finland Oy.

Taulukko 3. Matkustajien bussiliikenteelle antama kokonaisarvosana liikennöitsijöittäin ("Kokonaisarvosana liikennöitsijälle tämän linjan liikenteen hoidosta")

Liikennöitsijä	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Etelä-Suomen Linjaliikenne Oy*	4,07	-	3,97	4,04	4,07	4,04	4,01
Helsingin Bussiliikenne Oy	4,06	4,09	4,07	4,07	3,96	3,89	3,84
Nurmijärven Linja Oy	4,00	3,95	-	-	-	-	-
Nobina Finland Oy	3,98	3,97	3,99	3,99	3,93	3,90	3,82
Oy Pohjolan Kaupunkiliikenne Ab	3,96	4,03	4,04	4,03	4,01	3,96	3,96
Oy Pohjolan Liikenne Ab	4,04	4,11	4,01	3,86	-	-	-
Transdev Finland Oy**	3,95	3,98	4,02	4,04	3,97	3,97	3,93
Tammelundin Liikenne Oy	4,00	4,08	4,12	4,04	3,99	3,85	3,82
Bus Travel Åbergin Linja Oy	4,23	4,24	4,26	4,31	4,16	4,18	4,24
Bussiliikenne yhteensä***	4,00	4,02	4,03	4,03	3,97	3,92	3,86

*2017 tutkimuksessa mukana vain syyskauden

**Kevästä 2015 lähtien Transdev Finland Oy, tätä ennen Veolia Transport Finland Oy

***Keskiarvo on kyseisen vuoden bussiliikenteen keskiarvo. Tutkittavat liikennöitsijät voivat vaihdella kausittain. Taulukon liikennöitsijä -sarakkeessa näkyvät ainoastaan viimeisimmän vuoden liikennöitsijät.

Täsmällisyys

Tyytyväisyys HSL-liikenteen täsmällisyyteen laski vuoden 2017 aikana. Voimakkaimmin tyytyväisyys laski raitiovaunu- ja metroliikenteessä. Raitiovaunuliikenteessä koettu täsmällisyys heikkeni jo keväällä 2017 Länsisatamaan liikennöineen linjan 9 heikon tuloksen vuoksi. Syksyllä raitiovaunuliikenteen keskimääräinen tulos heikkeni linjastouudistuksen seurauksena. Loppusyksystä länsimetron koeajot heikensivät matkustajien tyytyväisyyttä metron luotettavuuteen.

*Taulukko 4. Täsmällisyyteen tyytyväisten matkustajien %-osuus liikennemuodoittain ("Bussit / vau-
nut / lautat liikennöivät täsmällisesti aikataulun mukaan").*

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Raitioliikenne	72	80	82	80	78	73	66
Bussiliikenne	69	71	74	75	74	70	64
Metroliiikenne	87	94	96	95	86	93	91
Lähijunaliikenne	69	70	58	65	70	62	37
Lauttaliikenne	96	97	97	97	97	97	96
Yhteensä	73	76	76	78	76	74	65

Aikataulu- ja reittitieto

Matkustajien tyytyväisyys aikataulu- ja reittitietojen saatavuuteen laski kahdeksalla prosenttiyksiköl-
lä vuodesta 2016 vuoteen 2017. Vuonna 2017 tekijää mitattiin syksyn tutkimusjaksolla. Uusi reit-
tiopas on ollut käytössä kevästä 2017 ja se on kerännyt sekä hyvää että huonoa palautetta. Voi-
makkaimmin tyytyväisyys aikataulu- ja reittitietoon laski raitiovaunuliikenteessä, jossa tehtiin lin-
jastouudistus syysliikennekauden alussa.

*Taulukko 1. Aikataulu- ja reittitietoon tyytyväisten matkustajien %-osuus ("Tietoa aikatauluista ja
reiteistä on hyvin saatavilla")*

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Raitioliikenne	75	88	87	88	85	84	86
Bussiliikenne	83	91	88	90	89	88	88
Metroliiikenne	78	87	86	87	82	83	84
Lähijunaliikenne	82	87	86	86	84	82	82
Lauttaliikenne	86	88	90	89	85	87	86
Yhteensä	81	89	87	88	87	86	86

Turvallisuus

Matkustajien kokema turvallisuus pysyi vuonna 2017 keskimäärin korkealla tasolla. Turvallisuuden
tuntemukseen vaikuttaa henkilökunnan läsnäolo ja saatavuus, mikä synnyttää eroja liikennemuoto-
jen välille. Lähijunaliikenteessä tulos heikkeni konduktöörin työnkuvan muutoksen jälkeen.

*Taulukko 2. Järjestykseen ja turvallisuuteen tyytyväisten matkustajien %-osuus asiakastyytyväi-
syytutkimuksessa ("Matkani sujuvat ilman järjestyshäiriöitä").*

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011
Raitioliikenne	85	83	84	84	82	81	80
Bussiliikenne	94	94	95	95	94	94	93
Metroliiikenne	84	85	85	84	81	78	80
Lähijunaliikenne	84	89	87	89	88	86	86
Lauttaliikenne	96	96	96	95	94	96	95
Yhteensä	89	90	90	90	89	88	88

Matkalippujen tarkastus

Vuonna 2017 tarkastettiin yhteensä noin 3,3 miljoonan matkustajan matkaliput (edellisenä vuonna
tarkastettiin saman verran eli 3,3 miljoonaa matkustajaa). Liputta tai virheellisellä matkalipulla mat-
kusti keskimäärin 3,1 % (edellisenä vuonna 2,79 %).

Liputta tai virheellisellä matkalipulla matkustavia tavattiin (%-osuus tarkastetuista matkustajista):

	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Muut bussit	0,7 %	0,6 %	0,6 %	0,7 %	0,5 %	0,8 %	0,8 %	0,7 %
Runkolinja 550	4,0 %	3,9 %	3,8 %	2,9 %	1,3 %			
Runkolinja 560	6,1 %	5,8 %						
Metro/vaunu	3,2 %	3,0 %	2,7 %	2,8 %	2,7 %	3,1 %	3,3 %	3,0 %
Metro/laituri	4,0 %	3,7 %	3,3 %	3,7 %	3,7 %	3,3 %	4,1 %	4,7 %
Raitiovaunu	3,3 %	3,3 %	3,0 %	2,9 %	2,9 %	3,4 %	3,5 %	3,1 %
Lähijunaliikenne	3,5 %	3,7 %	3,5 %	3,8 %	4,0 %	4,7 %	5,3 %	4,9 %

4.7 Tunnuslukujen laskentakaavat

Tuloslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = $100 \times \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Toimintatuotot ilman kuntaosuuksia prosenttia toimintakuluista = $100 \times (\text{Toimintatuotot} - \text{Kuntaosuuudet}) / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista = $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvon alentumiset}$

Kuntaosuudet per asukas = $\text{Kuntaosuudet} / \text{HSL-jäsenkuntien asukasmäärä 31.12.2014 Tilastokeskuksen ennakkotieto (vuoden 2013 luvut laskettu asukasmäärästä per 31.12.2013)}$

Rahoituslaskelman tunnuslukujen laskentakaavat

Investointien tulorahoitus, % = $100 \times \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Kassan riittävyys (pv) = $365 \text{ pv} \times \text{Rahavarat 31.12.} / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Maksuvalmiussuhde ilman vaihto-omaisuutta Quick ratio = $\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{rahoitusarvopaperit} + \text{lyhytaikaiset saamiset} / \text{Lyhytaikainen vieras pääoma}$

Maksuvalmiussuhde vaihto-omaisuus huomioiden Current ratio = $\text{Vaihtuvat vastaavat} / \text{Lyhytaikainen vieras pääoma}$

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, % = $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Toimintatuotot}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = $\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € / asukas = $(\text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}) / \text{HSL-jäsenkuntien asukasmäärä 31.12.2014 Tilastokeskuksen ennakkotieto (vuosi 2013 asukasmäärä per 31.12.2013)}$

Lainakanta 31.12. = $\text{Vieras pääoma} - (\text{Saadut ennakot} + \text{Ostovelat} + \text{Siirtovelat} + \text{Muut velat})$

4.8 Kuntaosuusien jakoperusteet

HELSINGIN SEUDUN LIIKENNE-KUNTAYHTYMÄÄ KOSKEVA PERUSSOPIMUS

HSL-liikenteen kulut ja tuotot kohdennetaan jäsenkunnille perussopimuksessa esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Kuntayhtymän eri tehtävistä aiheutuvat kulut kohdistetaan palvelujen käytön mukaisesti ja lipputulot kuntakohtaisen lipputulokertymän perusteella.

JOUKKOLIIKENTEEEN KULUJEN JAKO

Perussopimuksessa jäsenkunnille jaettavat kulut on jaettu

- operointikuluihin (liikennöintikorvaukset)
- tilaajaorganisaation suunnittelu, hallinto- yms. kuluihin (ns. yleiskustannukset)
- infrakuluihin

Liikenteen operointikulut

Operointikululla tarkoitetaan ostopalveluina hankittavan joukkoliikenteen liikenteenhoidon kustannuksia. Kuntien maksuosuudet operointikuluista määritellään liikennemuodoittain kunkin kunnan asukkaiden tekemien matkustajakilometrien perusteella.

Länsimetron viivästyminen vuonna 2017 aiheutti suurehkoja muutoksia operointikustannusten jakautumiseen kunnittain. Erityisesti viivästyksellä oli vaikutusta Espoon kuntaosuuteen.

Bussiliikenne

Kulut jaetaan kunnille linjastokohtaisesti (Helsingin sisäiset linjat, Espoon ja Kauniaisten sisäiset linjat, Vantaan sisäiset linjat, Keravan sisäiset linjat, seutulinjat PKS, seutulinjat Kerava, U-linjat PKS, U-linjat Kirkkonummi) kunnille kohdistettujen matkustajakilometrien perusteella.

Kunnille kohdistetut linjastokohtaiset matkustajakilometrit lasketaan matkakorttijärjestelmästä saatavien nousujen ja viimeisen käytettävissä olevien kuntakohtaisten keskimatkatiетоjen perusteella. Bussiliikenteen keskimatkoista on saatu vuonna 2016 päivitettyjä tietoja liikenteen infokannan pohinnasta, johon tietoja on kerätty matkalippujärjestelmästä.

Nousuina käytetään lippulajeittain laskettuja vuositaso nousuja, jotka on kohdistettu kunnille matkakortin kuntalaisuustiedon ja lippulajin perusteella.

Sisäisten linjojen ja U-linjojen osalta kuntakohtaiset keskimatkat perustuvat viimeisten lippulajituskimusten mukaisiin linjastokohtaisiin keskimatkoihin Seutulinjoiden osalta kunnittaiset keskimatkat lasketaan vuosittain linja/linjayhdistelmäkohtaisten nousujen ja viimeisten lippulajituskimusten mukaisen linja/linjayhdistelmäkohtaisten keskimatkatiетоjen perusteella.

Vuositaso nousujen ja keskimatkojen perusteella lasketaan linjastokohtaiset matkustajakilometrit kunnittain. Niistä lasketaan edelleen jako-osuudet. Näillä jako-osuuksilla jaetaan kulut kunnille.

Junaliikenne

Kulut jaetaan kunnille viimeisten käytettävissä olevien lippulajituskimusten pohjalta laskettujen kuntakohtaisten matkustajakilometrien perusteella.

Matkustajakilometrit kunnittain lasketaan lippulajituskimuksista saatavien nousujen ja keskimatkatiетоjen perusteella.

Kunnille kohdistetuista matkustajakilometreistä lasketaan edelleen junaliikenteen jako-osuudet. Näillä jako-osuuksilla jaetaan junaliikenteen kulut kunnille.

Metroliiikenne

Kulut jaetaan kunnille viimeisten käytettävissä olevien matkustajalaskentojen ja lippulajituskimusten pohjalta laskettujen kuntakohtaisten matkustajakilometrien perusteella.

Matkustajakilometrit kunnittain lasketaan matkustajalaskennoista saatavien nousujen ja lippulajituskimuksista saatujen kuntalaisuusjakautumien ja keskimatkatietojen perusteella.

Kunnille kohdistetuista matkustajakilometreistä lasketaan edelleen metroliiikenteen kustannusten jako-osuudet. Näillä jako-osuuksilla jaetaan metroliiikenteen kulut kunnille.

Länsimetron käynnistymisen takia metroliiikenteen kustannusten jako-osuudet jaettiin kahteen osuuteen: alkuvuoden (1.1. – 18.11.) ja loppuvuoden (19.11. – 31.12.) eriin. Alkuvuoden osalta hyödynnettiin aikaisempien lippulajituskimusten tuloksia. Loppuvuoden osalta hyödynnettiin liikenne-ennustemallin mukaisia arvioita kuntalaisuusjakaumista.

Raitiovaunuliikenne

Kulut jaetaan kunnille viimeisten käytettävissä olevien matkustajalaskentojen ja lippulajituskimusten pohjalta laskettujen kuntakohtaisten matkustajakilometrien perusteella.

Matkustajakilometrit kunnittain lasketaan matkustajalaskennoista saatavien nousujen ja lippulajituskimuksista saatujen kuntalaisuusjakautumien ja keskimatkatietojen perusteella.

Kunnille kohdistetuista matkustajakilometreistä lasketaan edelleen raitiovaunuliikenteen kustannusten jako-osuudet. Näillä jako-osuuksilla jaetaan raitiovaunuliikenteen kulut kunnille.

Lauttaliikenne

Kulut jaetaan kunnille kohdistettujen matkustajakilometrien perusteella.

Kunnille kohdistetut matkustajakilometrit lasketaan matkakorttijärjestelmästä saatavien nousujen ja kuntakohtaisten keskimatkatietojen perusteella.

Lauttaliikenteessä valmistui vuonna 2017 lippulajituskimus. Tilinpäätöksessä käytettiin kuitenkin matkakorttijärjestelmän myynti- ja leimaustietoja sen suuremman kattavuuden takia.

Nousuina käytetään lippulajeittain laskettuja vuositasen nousuja, jotka on kohdistettu kunnille matkakortin kuntalaisuustiedon ja lippulajin perusteella.

Kunnille kohdistetuista matkustajakilometreistä lasketaan edelleen lauttaliikenteen kustannusten jako-osuudet. Näillä jako-osuuksilla jaetaan lauttaliikenteen kulut kunnille.

Tilaaajaorganisaation suunnittelu, hallinto yms. kulut

Ko. kuluilla tarkoitetaan HSL- organisaation eri yksiköiden nettokuluja lukuun ottamatta operointikuluja.

Suunnittelu, hallinto yms. kulut kohdistetaan kunnille liikennemuodoittain/linjastoittain kuntien asukkaiden tekemien nousujen perusteella.

Kulut yhteensä kohdistetaan ensin eri liikennemuodoille/linjastoille sovitulla kertoimilla painotettujen nousujen jakautuman perusteella.

Eri liikennemuodoille/linjastoille kohdistetut yleiskustannukset yhteensä jaetaan edelleen kunnille matkustajakilometrien laskennassa käytettyjä kuntakohtaisten nousujen ja niistä laskettujen jako-osuuksien perusteella.

Infrakulut

Eri liikennemuodoille/linjastoille kohdistetut infrakustannukset yhteensä jaetaan kunnille matkustajakilometrien laskennassa käytettyjä kuntakohtaisten nousujen ja niistä laskettujen jako-osuuksien perusteella.

LIPPUTULOT

Seutulipputulot kohdistetaan kunnille matkakortin kuntalaisuustiedon ja lippulajin perusteella. Ne seutulipputulot, joita ei voida kohdistaa suoraan kunnille, kohdistetaan henkilökohtaisilla aikuisten ja lasten arvoseutulipuilla tehtyjen nousujen perusteella.

Sisäiset lipputulot kohdistetaan sen kunnan lipputuloksi, minkä kunnan lipuista on kysymys.

Poikkeuksena ovat toisten kuntien asukkaiden ostamat ko. kunnan sisäiset subventoidut liput. Nämä lipputulot kohdistetaan kortin kuntalaisuuden mukaan. (Näiden lippujen käyttöä vastaava osuus operointi, yleis- ja infrakuluista kohdistetaan myös kortin kuntalaisuuden mukaan).

5 ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Helsingissä 27.3.2018
Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymän hallitus

Tatu Rauhamäki
puheenjohtaja

Sirpa Hertell
varapuheenjohtaja

Antti Aarnio

Alviina Alametsä

Mika Helenius

Tarja Kantola

Sirpa Kauppinen

Hanna Mithiku

Dennis Pasterstein

Jaana Pelkonen

Kristian Rehnström

Sakari Rokkanen

Pekka M. Sinisalo

Ville Ylikahri

Suvi Rihniemi
toimitusjohtaja

Ilmari Mäkinen
osastonjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä ____/____ 2018

KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy

Leif-Erik Forsberg
JHT, KHT